

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

Кафедра філософії і педагогіки

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
завідувач кафедри

Нестерова О.Ю.

«30» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Культура Стародавнього Сходу»

Галузь знань..... 03 Гуманітарні науки
Спеціальність..... 034 Культурологія
Освітній рівень... .. перший (бакалаврський)
Освітня програма ..... Культурологія
Спеціалізація .....

Статус ..... Обов'язкова
Загальний обсяг ..... 5 кредитів ЄКТС (150 годин)
Форма підсумкового
контролю..... Диференційований залік
Термін викладання ..... 2-й семестр (3 та 4 чверті)
Мова викладання ..... Українська

Викладачі: доц. Родіна Ю.Д.

Дніпро
НТУ «ДП»
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Культура Стародавнього Сходу» для бакалаврів освітньо-професійної програми «Культурологія» спеціальності 034 Культурологія / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. філософії і педагогіки. – Д. : НТУ «ДП», 2024. 17 с.

Розробники – проф. Осипов А. О., Родіна Ю.Д.

Робоча програма регламентує:

- мету дисципліни;
- дисциплінарні результати навчання, сформовані на основі трансформації очікуваних результатів навчання освітньої програми;
- базові дисципліни;
- обсяг і розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- програму дисципліни (тематичний план за видами навчальних занять);
- алгоритм оцінювання рівня досягнення дисциплінарних результатів навчання (шкали, засоби, процедури та критерії оцінювання);
- інструменти, обладнання та програмне забезпечення;
- рекомендовані джерела інформації.

Робоча програма призначена для реалізації компетентнісного підходу під час планування освітнього процесу, викладання дисципліни, підготовки студентів до контрольних заходів, контролю провадження освітньої діяльності, внутрішнього та зовнішнього контролю забезпечення якості вищої освіти, акредитації освітніх програм у межах спеціальності.

Погоджено рішенням науково-методичної комісії спеціальності 034 «Культурологія» (протокол № 1 від 30.08.2024).

ЗМІСТ

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ...	4
2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ...	4
3 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ...	4
4 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ...	4
5 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	6
5.1 Шкали.....	6
5.2 Засоби та процедури.....	6
5.3 Критерії... ..	8
6.ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	11
7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ... ..	12

1 МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В освітньо-професійній програмі «Культурологія» спеціальності 034 Культурологія здійснено розподіл програмних результатів навчання (ПРН) за організаційними формами освітнього процесу. Зокрема, до дисципліни Ф3 «Культура Стародавнього Сходу» віднесено такі результати навчання:

РН4	Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення культури і мистецтва, їх проявів та форм існування
РН5	Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо культурних явищ, подій та історико-культурних процесів
РН7	Розуміти чинники культурної динаміки, принципи періодизації культурних процесів, їх специфічні риси та характеристики
РН10	Розпізнавати та класифікувати різні типи культурних продуктів, визначати їх якісні характеристики на основі комплексного аналізу

Мета дисципліни – формування компетентностей щодо розуміння логіки історико-культурних процесів у стародавніх суспільствах Сходу.

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні та адекватний відбір змісту навчальної дисципліни за цим критерієм.

2 ОЧІКУВАНІ ДИСЦИПЛІНАРНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Шифр ПРН	Дисциплінарні результати навчання (ДРН)	
	шифр ДРН	Зміст
РН4	РН4-Ф3	Знати та розуміти теоретичні підходи до визначення кожної із культур Стародавнього Сходу.
РН5	РН5-Ф3	Збирати, упорядковувати та аналізувати інформацію щодо особливостей міфологічного світогляду, притаманного культурам Стародавнього Сходу.
РН7	РН7-Ф3	Розуміти чинники культурної динаміки, обумовлені економічними факторами.
РН10	РН10-Ф3	Застосовувати компаративістський підхід до явищ культур Стародавнього Сходу

Дисципліна викладається, починаючи з першого семестру відповідно до навчального плану, тому додаткових вимог до базових дисциплін не встановлюється. Міждисциплінарні зв'язки: вивчення курсу ґрунтуються на знаннях, отриманих з попередньо вивчених дисциплін у закладах середньої освіти.

3 ОБСЯГ І РОЗПОДІЛ ЗА ФОРМАМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Вид навчальних занять	Обсяг, години	Розподіл за формами навчання, години					
		Денна		Вечірня		Заочна	
		аудиторні заняття	самостійна робота	аудиторні заняття	Самостійна робота	аудиторні заняття	самостійна робота
Лекційні	78	52	26	-	-	8	70
Практичні	72	34	38	-	-	6	66
Лабораторні	-	-	-	-	-	-	-
Семінари	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	150	86	64	-	-	14	136

4 ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ ЗА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	ЛЕКЦІЇ	78
РН4-Ф3 РН5-Ф3 РН7-Ф3 РН10-Ф3	<p style="text-align: center;">Тема 1: Загальні передумови виникнення перших цивілізацій стародавнього Сходу.</p> <p>1.1 Основні форми господарювання, що призвели до виникнення і розвитку перших цивілізацій: збиральництво і полювання; землеробство і скотарство; видобування корисних копалин; торгівля. Роль утворення міст у виникненні соціальної диференціації.</p> <p>1.2 Перехід від первісних вірувань фетишизму, тотемізму, анімізму, магії до міфологічних уявлень про світ надприродних сутностей і формування політеїстичних уявлень. Символічна картина єдності світу і людини.</p> <p>1.3 Виникнення релігії, моралі, мистецтва, науки з надр міфологічного світогляду і формування передумов появи філософського світогляду у культурах стародавньої Індії і стародавнього Китаю.</p>	24
	Тема 2: Зміна способу життя як фактор розвитку культури.	
	2.1 Перехід від кочового до осілого способу життя. Засвоєння землеробами-скотоводами долин трьох річок Африки і Азії – Ніла, нижнього Євфрата і Інда у VI-III тисячоліттях до н. е. Спільне і відмінності цивілізаційного процесу у різних регіонах стародавнього Сходу.	

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	<p>2.2 Роль кліматичних умов у формуванні типу господарювання та системи просторово-часових координат. Іригація як головний важіль згуртування людей у єдиний соціум в цивілізаціях стародавнього Сходу.</p> <p>2.3 Відмінності формування цивілізацій долин Євфрата і Ніла та їх вплив на особливості соціально-економічного устрою і світоглядних переконань. Шляхи розвитку пізнього етапу стародавніх культур: серединоземноморський, близькосхідний, стародавньої Індії, давньо-східний.</p>	
РН4-Ф3 РН5-Ф3	Тема 3: Культура Межиріччя- колискова цивілізацій.	14
	<p>3.1 Перші заселення племен у долині річки Діяли, притока Тигра у VI-IV тисячоліттях до н.е.. Географічні умови їх проживання; вирощування ячменю у болотистих місцях і нестійкі врожаї. Створення перших зрошувальних систем у басейні нижнього Євфрата у IV тисячолітті до н.е. – перша спроба раціонального ставлення людини до господарювання і природи. Формування перших номів, храмових господарств – осередків розвитку торгівлі і концентрації багатств.</p> <p>3.2 <i>Протописемний період.</i> Виникнення писемності та перша її форма – предметне письмо; малюнкова писемність як основа формування клинопису (IV-III тис. до н. е.). Найдавніші писемні пам'ятки 2900-2500 років та формування ребусного письма на основі шумерської мови. Місто Ніппур – важливий культурний центр нижньоєвфратської долини додержавного періоду з центральним храмом бога Енліля. Архів міста Ура як джерело інформації про протописемний період.</p> <p>3.3 <i>Ранньодинастичний період</i> і перші спроби історичних свідчень про події соціального життя у «Царському списку» (кінець III тисячоліття до н.е.). Епос про Гільгамеша і початок другого етапу Ранньодинастичного періоду (XXVI століття до н.е.). Продовження соціальної диференціації і формування нової соціальної одиниці – інституту лугаль-гегемонів, правителів міст. Храмове господарство та поділ землі на три категорії у місті Лагаш. Економічне і військове зростання м. Лагаш; загострення соціально-політичної боротьби у Лагаші.</p> <p>3.4 <i>Старовавилонський період.</i> Держава саргонідів. Діяльність Саргона (2316-2261) по об'єднанню держави, централізації державного управління.: постійне військо. Старовавилонське суспільство і закони Хамурапі II тисячоліття до н.е. як найдавніше свідчення систематизації правових відносин . Виникнення і формування шумерської літератури: віршовані записи міфів, епічні оповідки, весільно-любівні пісні та їх зв'язок із священним</p>	

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	<p>шлюбом царя зі жрицею, поховальні обряди і плачі; дидактика – повчання, суперечки-діалоги, збірки байок, анекдоти тощо.</p> <p><i>3.5 Вавилонський релігійний світогляд.</i> Уявлення про богів, захисників окремих міст. Культура псалмів, молитов. Структура надприродних сил; зібрання медичних рецептів; кодифікація культово-магічної практики і розробка питань музичної гармонії (вчення про лади, довжину струн). Аккадська і Шумерська література. Архітектура і будівництво зіккуратів.</p>	
РН7-Ф3 РН10-Ф3	Тема 4: Культура стародавнього Єгипту.	14
	<p>4.1 Динаміка географічних і кліматичних умов стародавнього Єгипту та їх вплив на формування соціально-культурної єдності народів, які заселилися у долині Нілу. Формування осілого способу життя у VI-IV тисячоліттях до н.е. під впливом розвитку систем зрошення водами Нілу; створення басейнової системи зрошення та руйнування родоплемінних відносин. Формування номового господарства. Об'єднання номів Верхньоегипетського царства і Нижньоегипетського царства та їх економічна взаємодоповнюваність у другій половині IV тисячоліття до н.е.</p> <p>4.2 Манефонівська періодизація історії стародавнього Єгипту: стародавнє, Середнє, Нове царства. Таблички Нармера та створення літописної традиції стародавнього Єгипту.</p> <p>4.3 <i>Раннє царство.</i> Розвиток знарядь праці як свідчення культурного розвитку: вироби з міді – пласкі робочі сокири, ножі, тесла, гарпуни, риболовецькі крючки, наконечники, бойові сокири. Вироби із слонової кістки, прикраси єгипетського фаянсу тощо. Винайдення папірусу. Формування державного апарату. Загострення внутрішньо-династійної боротьби.</p> <p>4.4 <i>Стародавнє царство (XVIII-XXIII ст. до н.е.).</i> Робітничі загони і нова організація праці; Розширення загону організаторів процесу виробництва. Реорганізація єгипетського війська.</p> <p>4.5 <i>Середнє царство</i> і перехідний період роздробленості суперництва. Підвищення місцевої ініціативи і винайдення зручного плуга; винайдення нових знарядь праці; зростання внутрішнього обміну; вплив місцевої номової адміністрації на економічне і політичне життя. Відновлення єдності держави у подальшому і активізація будівництва, відновлення експедицій у каменоломні і рудники. Розквіт Середнього царства при Аменемхеті III. Перемога над гіксосами у 1600 р. до н.е.</p> <p>4.6 <i>Нове царство у Єгипті (XVI-XI ст. до н.е.).</i> Якісні і кількісні зміни у тваринництві та зміцнення єгипетського війська і початок</p>	

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	<p>завойовницьких походів далеко за межі Єгипту; видобуток будівельних матеріалів і розвиток будівництва у Єгипті. Завойовницькі походи Тутмоса III. Релігійна реформа Аменхотепа IV (1400-1375 г. до н.е.): введення загальнодержавного культу бога Атона (в образі сонячного диска з променями-руками.) і заснування нової столиці царства – Ахет-Атон. Занепад Нового єгипетського царства (середина XI ст. до н.е.). богиня Маат як втілення істини. Культ бика, барана, навозного жука, корови. Зв'язок з богами через священних тварин. Культ бога Сонця Ра і його різноманітність; культ бога Амона та його витоки. Культ правлячих і померлих (Осіріс) царів. Фараони і культ Осіріса. Формування ідеї загробного суду. Єгипетська книга мертвих.</p> <p><i>Архітектура.</i> Будівництво пірамід, храмів, палаців, починаючи з XVIII династії. Фіванський палац Аменхотепа III. <i>Скульптура;</i> правила для скульптури; переважаючі пози. Портретне мистецтво; скульптурні портрети. Розвиток рельєфу гробничних зображень. Виникнення <i>писемності:</i> малюнкове письмо, ієрогліфічне письмо. <i>Формування і розвиток літератури:</i> повчання, казки, легенди. «Повість про Синухета», «Сказання про Іпувера», «Пророцтво Неферті» як шкільний матеріал. <i>Царські літописи.</i> «автобіографії» вельмож; драматизовані заупокійними і або храмові обряди на міфологічні сюжети. <i>Досягнення астрономії,</i> створення календаря. Винайдення водяного і сонячного годинника. Медицина і культура муміфікації. Поява історичних знань; досягнення у математиці; започаткування історичних оповідок. Створення перших аналогів навчальних закладів.</p>	
РН4-Ф3 РН5-Ф3 РН7-Ф3 РН10-Ф3	Тема 5: Культура стародавньої Індії	14
	<p>5.1 Географічні і кліматичні умови виникнення культури стародавньої Індії у долинах Інду і Гангу. Ранні поселення землеробів Індостану. Зростання землеробської культури з винайденням металів. Зародки штучного зрошення. Культури Мохеджо-Даро і Хараппи. Землеробство як основа індської економіки. Міське ремесло, плавка і пайка міді, розквіт кольорової металургії. Розвиток торгівлі.</p> <p>5.2 Господарчі і правові документи та поява писемності. Розвиток писемності: предметне, малюнкове, фонетичне письмо. Суспільний устрій індської цивілізації.</p> <p>5.3 Веди як джерело індійської філософії: Рігведа, Самаведа, Яджурведа, Атхарваведа. Головні божества індійського пантеону:</p>	

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	<p>Варуна, Рита, Сур'я, Агні, Ушас, Сома, Яма, Індра. Космологічні гімни – пошуки Першопричини буття. Роль упанішад у формуванні філософської парадигми мислення.</p> <p>5.4 Ведична Сіддханта. Основні елементи ведичного знання та їх трансляція у релігійно-філософські концепції стародавньої Індії. Староіндійський епос. Поняття: карма, реінкарнація, прана, аватара як загально-індійська парадигма у давньо-індійській філософії. Джайнізм.</p> <p>5.5 Шість систем індійської філософії: ньая, вайшешика, санкхья, йога, міманса, веданта.</p> <p>5.6 Філософія буддизму. Будда Гаутама Шакьямуні як засновник буддизму. Палійський канон. Буддизм і упанішади. Вчення про карму в буддизмі. Етика буддизму. Буддизм Махаяни. Основні школи: Мадхьяміка (Шуньявада) і Йога чара (віджнянавада). Буддійський світ як психокосм. Шість сфер самоототожнювання. Учення про бодхісатву.</p>	
РН4-Ф3 РН5-Ф3 РН7-Ф3	Тема 6: Культура стародавнього Китаю	12
	<p>6.1 Географічні і кліматичні умови виникнення культури стародавнього Китаю. Виникнення держави Шан (Інь) у II тисячолітті до н.е. у нижній течії Хуанхе. Лушанський культурний комплекс. Виникнення піктографічної писемності. Використання металу і зростання організації виробничого процесу.</p> <p>6.2 Державне об'єднання Чжоу (Західне Чжоу XIV ст. до н.е.) і виникнення державного об'єднання. Роль сімейної общини в державних утвореннях стародавнього Китаю. Історичні легенди «Ши цзин» (Книга пісень) і започаткування історико-літературної традиції у стародавньому Китаї.</p> <p>6.3 Уявлення про Волю Неба (Тянь) та формування релігійно-філософської традиції у стародавньому Китаї. Народні міфологічні вірування традиційного Китаю. Воля Неба як символ всеєдності світу Культ першопредка Шань-ді. Культ духів. Поняття «Дао». Символіка гексаграм І-цзин (Книга змін) як спосіб досягнення єдності у багатоманітті та циклічності розвитку Всесвіту. Магічна практика І-Цзин.</p> <p>6.4 Конфуціанство. «Лунь-юй» («Бесіди і висловлювання»). Учення Кун-цзи про шляхетного мужа. П'ять основоположних принципів конфуціанства. Розуміння сім'ї і держави в конфуціанстві. Еволюція конфуціанства Мен-цзи і Сюнь-цзи.</p> <p>6.5 Даосизм. «Дао де цзин» Лао цзи. Поняття «дао» і природності. Принцип недіяння. Єдність протилежностей – «Ян» і «Інь». Алхімія і психотехніки даосизму. Культ даосизму. Відношення до конфуціанства.</p> <p>6.6 Моїзм. (Мо-цзи). Учення про волю неба. Принцип всезагальної любові (цзянь ай) і взаємної користі.</p>	

Шифри ДРН	Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
	6.7 Фа-цзя. Легісти.Шан Ян. «Шан цзюнь шу». Хан Фей Цзи проти філософів. Правитель як державне уособлення дао. 6.8 Фа-цзя. Легісти.Шан Ян. «Шан цзюнь шу». Хан Фей Цзи проти філософів. Правитель як державне уособлення дао. 6.9 Наука, мистецтво, астрономія, духовні практики у стародавньому Китаї.	
	ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	72
РН5-Ф3	Тема 1: Загальні передумови виникнення перших цивілізацій стародавнього Сходу.	12
РН10-Ф3	Тема 2: Культура Межиріччя- колискова цивілізацій.	12
	Тема 3: Культура стародавнього Риму, Греції, Візантії	12
	Тема 4: Культура стародавнього Єгипту.	12
	Тема 5: Культура стародавньої Індії.	12
	Тема 6: Культура стародавнього Китаю.	12
РАЗОМ:		150

5. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сертифікація досягнень студентів здійснюється за допомогою прозорих процедур, що ґрунтуються на об'єктивних критеріях відповідно до Положення університету «Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Досягнутий рівень компетентностей відносно очікуваних, що ідентифікований під час контрольних заходів, відображає реальний результат навчання студента за дисципліною.

5.1 Шкали

Оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП» здійснюється за рейтинговою (100-бальною) та інституційною шкалами. Остання необхідна (за офіційною відсутністю національної шкали) для конвертації (переведення) оцінок мобільних студентів.

Шкали оцінювання навчальних досягнень студентів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Кредити навчальної дисципліни зараховується, якщо студент отримав підсумкову оцінку не менше 60-ти балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

5.2 Засоби та процедури

Зміст засобів діагностики спрямовано на контроль рівня сформованості знань, умінь/навичок, комунікації, автономії та відповідальності студента за вимогами НРК до 6-го кваліфікаційного рівня під час демонстрації регламентованих робочою програмою результатів навчання.

Студент на контрольних заходах має виконувати завдання, орієнтовані виключно на демонстрацію дисциплінарних результатів навчання (розділ 2).

Засоби діагностики, що надаються студентам на контрольних заходах у вигляді завдань для поточного та підсумкового контролю, формуються шляхом конкретизації вихідних даних та способу демонстрації дисциплінарних результатів навчання.

Засоби діагностики (контрольні завдання) для поточного та підсумкового контролю дисципліни затверджуються кафедрою.

Види засобів діагностики та процедур оцінювання для поточного та підсумкового контролю дисципліни подано нижче.

Засоби діагностики та процедури оцінювання

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ			ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	
навчальне заняття	засоби діагностики	Процедури	засоби діагностики	процедури
лекції	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдання під час лекцій	комплексна контрольна робота (ККР)	визначення середньозваженого результату поточних контролів;
практичні	контрольні завдання за кожною темою	виконання завдань під час практичних занять та самостійної роботи		виконання ККР під час диференційованого заліку за бажанням студента

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного завдання.

Якщо зміст певного виду занять підпорядковано декільком складовим, то інтегральне значення оцінки може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюються викладачем.

За наявності рівня результатів поточних контролів з усіх видів навчальних занять не менше 60 балів, підсумковий контроль здійснюється без участі студента шляхом визначення середньозваженого значення поточних оцінок.

Незалежно від результатів поточного контролю кожен студент під час диференційованого заліку має право виконувати ККР, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання.

Кількість конкретизованих завдань ККР повинна відповідати відведеному часу на виконання. Кількість варіантів ККР має забезпечити індивідуалізацію завдання.

Значення оцінки за виконання ККР визначається середньою оцінкою складових (конкретизованих завдань) і є остаточним.

Інтегральне значення оцінки виконання ККР може визначатися з урахуванням вагових коефіцієнтів, що встановлюється кафедрою для кожної складової опису кваліфікаційного рівня НРК.

5.3 Критерії

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання.

Для оцінювання виконання контрольних завдань під час поточного контролю лекційних і практичних занять в якості критерія використовується коефіцієнт засвоєння, що автоматично адаптує показник оцінки до рейтингової шкали:

$$O_i = 100 a/m,$$

де a – число правильних відповідей або виконаних суттєвих операцій відповідно до еталону рішення; m – загальна кількість запитань або суттєвих операцій еталону.

Індивідуальні завдання та комплексні контрольні роботи оцінюються експертно за допомогою критеріїв, що характеризують співвідношення вимог до рівня компетентностей і показників оцінки за рейтинговою шкалою.

Зміст критеріїв спирається на компетентнісні характеристики, визначені НРК для бакалаврського рівня вищої освіти (подано нижче).

***Загальні критерії досягнення результатів навчання
для 6-го кваліфікаційного рівня за НРК***

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
<i>Знання</i>		
♦ концептуальні наукові та практичні знання, критичне осмислення теорій,	Відповідь відмінна – правильна, обґрунтована, осмислена. Характеризує наявність: - концептуальних знань; - високого ступеню володіння станом питання;	95-100

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
понять у сфері професійної діяльності та/або навчання	- критичного осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	
	Відповідь містить негрубі помилки або описки	90-94
	Відповідь правильна, але має певні неточності	85-89
	Відповідь правильна, але має певні неточності й недостатньо обґрунтована	80-84
	Відповідь правильна, але має певні неточності, недостатньо обґрунтована та осмислена	74-79
	Відповідь фрагментарна	70-73
	Відповідь демонструє нечіткі уявлення студента про об'єкт вивчення	65-69
	Рівень знань мінімально задовільний	60-64
	Рівень знань незадовільний	<60
Уміння/навички		
♦ поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання	Відповідь характеризує уміння: - виявляти проблеми; - формулювати гіпотези; - розв'язувати проблеми; - обирати адекватні методи та інструментальні засоби; - збирати та логічно й зрозуміло інтерпретувати інформацію; - використовувати інноваційні підходи до розв'язання завдання	95-100
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності з негрубими помилками	90-94
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації однієї вимоги	85-89
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації двох вимог	80-84
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації трьох вимог	74-79
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності, але має певні неточності при реалізації чотирьох вимог	70-73
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання в практичній діяльності при виконанні завдань за зразком	65-69
	Відповідь характеризує уміння/навички застосовувати знання при виконанні завдань за зразком, але з неточностями	60-64
	рівень умінь/навичок незадовільний	<60
Комунікація		

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
<ul style="list-style-type: none"> ♦ донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації; ♦ збір, інтерпретація та застосування даних; ♦ спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово 	<p>Вільне володіння проблематикою галузі. Зрозумілість відповіді (доповіді). Мова:</p> <ul style="list-style-type: none"> - правильна; - чиста; - ясна; - точна; - логічна; - виразна; - лаконічна. <p>Комунікаційна стратегія:</p> <ul style="list-style-type: none"> - послідовний і несуперечливий розвиток думки; - наявність логічних власних суджень; - доречна аргументації та її відповідність відстоюваним положенням; - правильна структура відповіді (доповіді); - правильність відповідей на запитання; - доречна техніка відповідей на запитання; - здатність робити висновки та формулювати пропозиції 	95-100
	<p>Достатнє володіння проблематикою галузі з незначними хибами. Достатня зрозумілість відповіді (доповіді) з незначними хибами. Доречна комунікаційна стратегія з незначними хибами</p>	90-94
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано три вимоги)</p>	85-89
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано чотири вимоги)</p>	80-84
	<p>Добре володіння проблематикою галузі. Добра зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано п'ять вимог)</p>	74-79
	<p>Задовільне володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та доречна комунікаційна стратегія (сумарно не реалізовано сім вимог)</p>	70-73
	<p>Часткове володіння проблематикою галузі. Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано дев'ять вимог)</p>	65-69
	<p>Фрагментарне володіння проблематикою галузі.</p>	60-64

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Задовільна зрозумілість відповіді (доповіді) та комунікаційна стратегія з хибами (сумарно не реалізовано 10 вимог)	
	Рівень комунікації незадовільний	<60
<i>Відповідальність і автономія</i>		
<ul style="list-style-type: none"> ◆ управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами; ◆ спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах; ◆ формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; ◆ організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; ◆ здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії 	<p>Відмінне володіння компетенціями менеджменту особистості, орієнтованих на:</p> <p>1) управління комплексними проектами, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дослідницький характер навчальної діяльності, позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію; - здатність до роботи в команді; - контроль власних дій; <p>2) відповідальність за прийняття рішень в непередбачуваних умовах, що включає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - обґрунтування власних рішень положеннями нормативної бази галузевого та державного рівнів; - самостійність під час виконання поставлених завдань; - ініціативу в обговоренні проблем; - відповідальність за взаємовідносини; <p>3) відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - використання професійно-орієнтованих навичок; - використання доказів із самостійною і правильною аргументацією; - володіння всіма видами навчальної діяльності; <p>4) здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, що передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ступінь володіння фундаментальними знаннями; - самостійність оцінних суджень; - високий рівень сформованості загальнонавчальних умінь і навичок; - самостійний пошук та аналіз джерел інформації 	95-100
	Упевнене володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано дві вимоги)	90-94
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано три вимоги)	85-89
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано чотири вимоги)	80-84
	Добре володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано шість вимог)	74-79
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано сім вимог)	70-73
	Задовільне володіння компетенціями менеджменту особистості (не реалізовано вісім вимог)	65-69

Опис кваліфікаційного рівня	Вимоги до знань, умінь/навичок, комунікації, відповідальності і автономії	Показник оцінки
	Рівень відповідальності і автономії фрагментарний	60-64
	Рівень відповідальності і автономії незадовільний	<60

5 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Технічні засоби навчання.

Використання MS Teams (<https://teams.microsoft.com/>), MOODLE.

6 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Афанов А. П. Філософія : навчальний посібник для студентів нефілософських спеціальностей / А. П. Афанов. Маріуполь : ПДТУ, 2014. 175 с.
2. Воронюк О.Л. Філософія. Підручник. К., Медицина. – 2018. 216 с.
3. Губерський Л. Філософія. Підручник. К., Фоліо. 2017. 621 с.
4. Осипов А.О. Філософія науки. Методи та форми наукового пізнання. Навчальний посібник для самостійної роботи. Дніпропетровськ, 2014. – 196 с.
5. Осипов А.О. Філософія. Навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання. Дніпропетровськ, 2014. 60 с.
6. Кузь О. М. Філософія науки : навчальний посібник / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. <https://philarchive.org/archive/CHEROS-2>.

Допоміжна література:

1. Арон Р. «Опій інтелектуалів». К.: Філософська думка. 2006. 2 62 с.
2. Філософія як історія філософії (ред. Ярошковець В.І.). К.: Центр учбової літератури, 2012. 648 с.
3. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 592 с.
4. Лузан А. Вступ до філософії. Вид.: Центр навчальної літератури. 2019. 136 с.
5. Симоненко С, Сулим О., Шмиголь М. Основи філософії. Вид.: Центр навчальної літератури. 2019. 412 с.
6. Симоненко С, Сулим О., Шмиголь М. Практикум з дисципліни «Філософія». – Вид.: Центр навчальної літератури. 2017. 136 с.
7. Осипов А.О. Онтологія духовності. Монографія. У 2-х кн., Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2008 р. –Кн.1. 240 с. ; Кн.2. 232 с.
9. Рікер П. Сам як інший. К.: Дух і літера. 2000. 458 с.
10. Філософія /Електронний ресурс/ : навчальний посібник. Ред. Вільчинський Ю.М. та ін. Київ, КНЕУ. 2019. 368 с.

Навчальне видання

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Культура Стародавнього Сходу» для бакалаврів освітньо-професійної
програми «Культурологія» спеціальності 034 Культурологія

Розробники: Анатолій Олександрович Осипов
Юлія Дмитрівна Родіна

В редакції автора

Підготовлено до виходу в світ
у Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка».
49005, м. Дніпро, просп. Д. Яворницького, 19.